

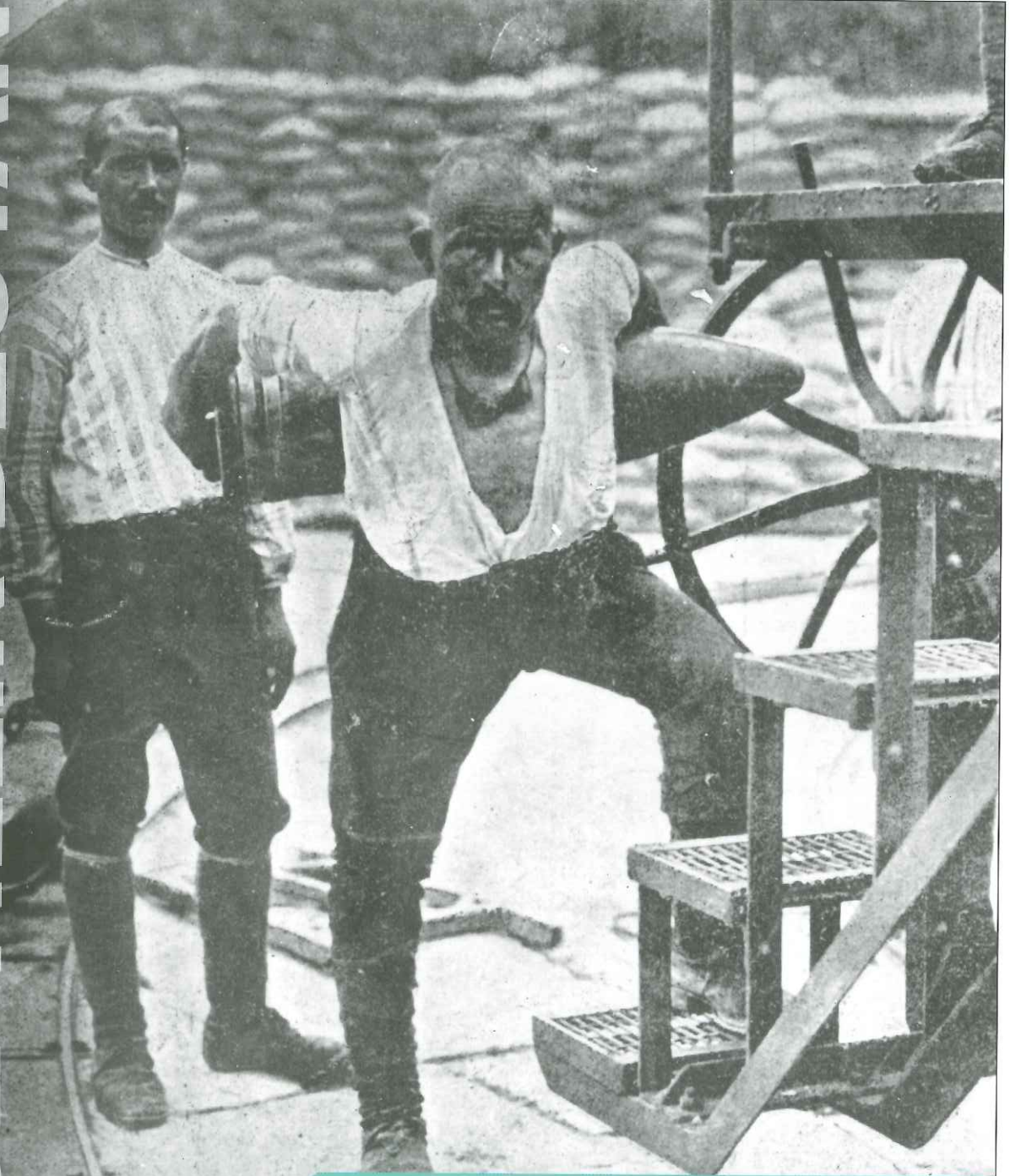

TÜRKÜVAZ

ANKARA LİSESİ DERGİSİ

Yıl: 4 Sayı: 4 / 2015

YÜZ YILLIK DESTAN

Âsım'ın nesli... diyordum ya... nesilmiş gerçek;
İşte çiğnetmedi nâmusunu, çiğnetmeyecek,

MEKTEPLİLERİN

SAVAŞI: ÇANAKKALE

Prof. Dr. Mustafa TURAN

Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

Trablusgarp ve Balkan Savaşlarından sonra oluşan gruplaşmada tarafsız kalamayan Osmanlı Devleti Almanya'nın yanında I. Dünya Savaşı'na girmek zorunda kalmıştır. Devletin tarafsız kalması, o günkü şartlarda pek mümkün gözüküyordu. Esasen Osmanlı Devleti, Batılı devletlerin asırlardan beri kendisini parçalamak ve aralarında paylaşmak için yürüttükleri politikalar sebebiyle çıkacak bir dünya savaşında geleceği en fazla kararan ve tehdit altında kalan bir ülke/ devlet oluyordu. İtilaf devletleri blokuna katılmak için İngiltere, Fransa ve Rusya nezdinde bir takım teşebbüslerde bulunan ve bu teşebbüslerden bir sonuç alamayan Osmanlı Devleti 2 Ağustos 1914 tarihinde gizli bir anlaşma yapmış Almanya ile müttefik olmuştur.

Bu ittifak anlaşmasından sonra Akdeniz'de İngiliz donanmasının takibine uğrayan Goben ve Breslav adlı iki Alman harp gemisinin Çanakkale Boğazı'ndan içeri girmesi, Osmanlı Devleti'nin artık tarafsız kalamayacağını gösteriyordu. Nitekim Yavuz ve Midilli adlarını alan bu gemilere Türk bayrağı çekilmiş ve Amiral Souchon komutası altına verilerek 29 Ekim 1914'de Karadeniz'de Rusya'nın Odesa, Sivastopol ve Novorosisk limanlarını

bombalamışlardır. Bu olayla birlikte Osmanlı Devleti fiilen savaşa girmiştir. 5 Kasım 1914 tarihinde İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'ne resmen savaş ilân etmişler; 11 Kasım 1914'te de Osmanlı Devleti aynı devletlere resmen savaş ilanında bulunmuştur. Oysa resmen savaş ilan edilmeden önce İngiliz, Fransız ve Rus işgalleri başlamıştı.

İngiltere, İstanbul'un ele geçirilip Osmanlı Devleti'nin savaş dışı bırakılmasını savunuyordu. Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında savaşa katılmasıyla zor durumda kalan İngiltere ve Fransa, böylece Rusya ile doğrudan temasa geçip savaş güçlerini artıracaklardı. Bu plandan anlaşılacağı gibi Çanakkale boğazı geçilirse İstanbul düşecek ve İtilaf kuvvetlerine Rusya'ya giden yol açılmış olacaktır. Aynı zamanda Süveyş Kanalı ile Hint yolu üzerindeki bütün engeller bertaraf edilecek, Türk milletinin ümidi kırılacak, esareti söz konusu olacaktı.

İtilaf Devletlerinin Akdeniz Başkomutanı Amiral Carden, Boğazı geçerek İstanbul'a bir ay içinde ulaşacaklarını hesap ediyordu. 3 Kasım 1915'te Seddülbahir ve Kumkale istihkâmlarının bombalanması ile Çanakkale savaşları başlamıştır. Esasen bu hareket bir keşif taarruzu idi.

Asıl Çanakkale savaşları 19 ve 25 Şubat 1915 tarihinden itibaren başlamıştır. 26 Şubat günü düşman donanması, Boğaza girmeyi başarmış ve Türk tabyalarını 8 saat süreyle kesintisiz bombardıman altında tutmuştur. Bu başarı üzerine Amiral Carden, Londra'ya bir telgraf çekerek 14 gün içerisinde İstanbul'a ulaşabileceğini müjdelemiştir. 19 Şubat 1915 günü uzun menzilli bir bombardımana giren düşman savaş gemileri Boğaz'a iyice sokulmuşlarsa da Türk tabyalarından karşılık verilmesi üzerine ilerleyememişlerdir. Daha sonra düzenlenen saldırılardan da bir sonuç alamayan Amiral Carden görevden alınmış ve yerine 17 Mart 1915 günü Amiral Sir John Michael de Robeck atanmıştır. Yeni komutan da 18 Mart 1915 günü donanmayla Boğaz'a saldıracağını ve yakında İstanbul'da olacağını Londra'ya bildirmiştir. Yani son darbe 18 Martta

indirilecekti. Ancak Türk'ün kahramanlığı hesap edilmemişti.

18 Mart 1915 tarihinde 4'ü Fransız 12'si İngiliz olmak üzere 16 zırhlı, 4 kruvazör, 14 destroyer, 7 denizaltı, 21 mayın tarama gemisi, otuzdan fazla bot, bir muhrip ana gemisi, bir gambot ve çeşitli destek gemilerinden oluşan 100 parçalık İtilaf donanması Çanakkale boğazını geçmek üzere harekete geçmiştir. Son derece gelişmiş ve donanımlı olan bu gemiler uzun menzilli atışlar yapabiliyorlardı. Türk topları daha kısa menzilli oldukları için düşman gemilerinin kıyıya iyice yanaşmalarını beklemek gerekiyordu. Triumph zırhlısının Çanakkale'ye 12 Km. mesafedeyken başlattığı ilk top atışlarını izleyen diğer büyük zırhlılar kıyı şeridindeki Türk mevzilerini hallaç pamuğu gibi atıyorlardı. Düşman gemilerinin yoğun ateşine rağmen ayakta kalmayı başarabilen Türk topçularının

Tarihler...

18 Mart 1915'i gösteriyordu.

Vakit sabahtı,

Gelibolu yorgundu,

Gelibolu yaralıydı,

Gelibolu sıkıntılıydı,

Şehitlere mezardı Çanakkale,

Çanakkale ölüm gibi suskundu,

Boğazı dolduran su değil,

Kandı...

isabetli atışları ile Queen Elisabeth, Agamemnon ve Inflexible zırhlıları ağır yara almışlardır. Suffren ve Gaulois zırhlıları saf dışı kalmış, Bouvet zırhlısı geriye kaçarken Nusret mayın gemisiyle boğaza döşenen mayınlara çarparak 639 personeli ile birlikte karanlık limanın sularına gömülerek kaybolmuştur. Daha sonra Irresistible ve Ocean zırhlıları batarken ağır yara alan Inflexible güçlükle kurtularak bir römorkör yedeğinde geri çekilmek zorunda kalmıştır. 6 saatte 3 büyük zırhlısını kaybeden ve diğerleri de ağır hasara uğrayan gemilerini acıyla seyreden Amiral De Robeck kalan gemilerini ve askerlerini kurtarabilmek için çaresiz geri çekilme emri vermiştir.

Anlaşılabacağı gibi dönemin muazzam devletleri, muazzam gemileriyle rahatlıkla geçebileceklerini düşündükleri boğazları „Çanakkale geçilmez“ hükmü ile geçemediler. 18 Mart

Çanakkale'de kazanılan deniz zaferiydi. Ancak Çanakkale'deki mücadele burada bitmemiş denizden İstanbul'a ulaşamayacağını anlayan İtilaf Devletleri karaya asker çıkarmak suretiyle hedeflerine ulaşmaya çalışacaklardır. Nitekim 18 Mart'ta Çanakkale'yi geçemeyen düşman kuvvetleri 25 Nisan 1915'de Saros'a; sonrasında Kumkale ve Seddülbahir ile Tekeburnu arasına çıkarma yapmışlardır. Çanakkale savaşlarında „Kitre Muharebeleri“ diye isimlendirilen bu savaşlar destanlarla doludur. Seddülbahir'deki „Zığındere Muharebesi“ 6 Temmuz'a kadar sürmüştür. 8 Ağustos'ta Anafartalar Grup Komutanı olan Miralay (Albay) Mustafa Kemal komutasında 9 Ağustos'ta Kocaçimen, Conkbayır, Karlısirt'ta meydana gelen savaşlarda I. Anafartalar Zaferi kazanılmıştır. 10 Ağustos'ta Conkbayır'ında savaşırken Mustafa Kemal'in göğsüne bir şarapnel

parçası isabet etmiş, ancak göğsündeki saat onu korumuştur. 14-21 Ağustos'ta Kireçtepe, Aslantepe muharebeleri yapılmış, 21 Ağustos'ta II. Anafartalar zaferi kazanılmıştır. Burada başarılı olamayacağını anlayan düşman 20 Aralık 1915'ten itibaren gizlice çekilmeye başlayacak ve 10 Ocak 1916'da tamamen Çanakkale'den çekip gideceklerdir.

İngiliz Deniz Bakan Winston Churchill, „Türkler öyle bir savunmaya girişmişlerdi ki, canlarını veriyorlar, ama vatan topraklarından bir karış yer bile vermiyorlardı.“ demek suretiyle Çanakkale'de kaybetmelerinin asıl sebebini ifade etmiştir.

15-16 yaşlarında On binlerce mekteplinin gönüllü olarak katıldığı Çanakkale savaşlarında 252.300 Türk şehit, yaralı ve kayıp vardır. Çanakkale, Akif'in anlattığı, Mehmetçiğin şehadete koştuğu mahşerdi:

Çanakkale'de hangi cepheye, hangi siperi bakarsak bakalım ölmek el ile tutulacak kadar yakındı. 25 Nisan 1915 günü Mustafa Kemal, Conkbayırı'nda cephaneleri kalmadığı için çekilmekte olan Türk müfrezesindeki askerlere “Size ben taarruz emretmiyorum; ölmeyi emrediyorum... Biz ölünceye kadar geçecek zaman içinde, yerimizi başka kuvvetler ve başka kumandanlar alabilir.” demişti. Buradaki askerlerin ölmelerine kadar geçecek zaman ne kadardır ki yerlerini başka kuvvetler alabilsin? Ancak Allah'ın inayetiyle oradaki askerler tamamen ölmeden 57. Alay yetişmiştir.

Emperyalist devletler Mehmetçik'e karşı dünya savaşına yakışır bir biçimde (!) bütün akvam-ı beşeri Gelibolu'da toplamışlardı.

Çanakkale'ye üşüşen kuvvetler içinde İngiliz ve Fransız kuvvetleriyle birlikte Yahudi gönüllüler, Anzaklar, Sihler,

Gurkanlar, Sudanlı zenciler, Senegalli, Faslı askerler bulunuyorlardı. Bütün dünyaya karşı Türk askerinin iman dolu göğsü, tükenmez azmi, vatan sevgisi, cesareti ve fedakârlığından başka bir şey yoktu. Liman VonSanders, Çanakkale'de Türk askerinin tükenmez azmini, vatan sevgisini, cesaret ve fedakârlıklarını şöyle anlatmaktadır:

„Çanakkale'yi bir asker olarak anlatmak imkânsızdır. Çelikten, manevi kudretten, vatanaşkından bir insan yapısını nedemekdir? Bu sorunun cevabı işte şu gösterişsiz, mütevekkil ve sessiz Anadolu çocuğunun kendisiydi. Tarih kitaplarında Türkler için okunanlar, hatta onlarla dövüşenlerin anlattıkları hikâyeler, hakikati ifadeden acizdirler. Saadet Türklerle beraber aynı safta dövüşmekteydi. Bu şerefli ömrümün sonuna kadar taşıyacağım.

Çoğu yarı çıplak, yarı açtılar. Haftada bir

öğün kemikli bir paça et verilebiliyordu. Nebat yağında haşlanmış buğday kırığı yiyorlar, sıhhi vasıflardan mahrum su içiyorlar, taş üzerinde yatıyorlar, güneşe, fırtınalara, soğuğa, yağmura karşı korunmamış siperlerde, çamur ve toz içinde günler geçiriyorlar. Fakat dünyanın bütün vasıta ve imkânlarına sahip düşmanlarını buldukları zaman arslanlar gibi dövüşüyorlardı. Bu ne gösterişsiz, nümayişsiz bir yurt sevgisiydi. Arkalarında fakir bir vatan toprağı duran bu insanlar savaş boyunca birer kahramandılar. Ölümüne gülerek giden bir başka millet yoktur. Bu hasletleri sebebiyledir ki, hürriyetlerini en ağır bedelle ödüyorlar, esaret bilmiyorlardı.

İstila ordusunun gerisinde bütün dünya kaynakları açık bulunduğu halde Türkler harp malzemesi bulabilmek için İngilizlerden ganimet almayı bekliyorlardı. Kum torbaları çok azdı. Kıtalar bu amaçla çuval gönderildiği zaman askerler bunu

elbiselerini yamamak için kullanıyorlardı.“

Mustafa Kemal de Çanakkale savaşlarında Türk askerinin ruh halini şöyle ifade etmiştir: „Biz kişilerin kahramanlık sahneleriyle ilgilenmiyoruz. Yalnız size Bombasırtı hadisesini anlatmadan geçemeyeceğim. Karşılıklı siperler arasında mesafemiz 8 metre, yani ölüm muhakkak... Birinci siperdekiler, hiç biri kurtulamamacasına kâmilan düşüyor. İkinciler onların yerine geçiyor. Fakat ne kadar gıpta şayan bir soğukkanlılık ve tevekkül biliyor musunuz? Öleni görüyor, üç dakikaya kadar öleceğini biliyor, en ufak bir korku ve endişe bile göstermiyor, sarsılmak yok. Okumak bilenler ellerinde Kur'an-ı Kerim, Cennet'e girmeye hazırlanıyorlar. Bilmeyenler kelime-i şahadet getirerek yürüyorlar. Bu Türk askerindeki ruh kudretini gösteren hayrete değer ve tebrike yaraşır bir misaldir. Emin olmalısınız ki, Çanakkale Muharebesi'ni kazanan bu yüksek ruhtur.“

Çanakkale'de Batı, Türkleri hem asker ve hem de insan olarak yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Çanakkale savaşlarında batan gemilerden birinden yaralı olarak denize düşen bir düşman subayı hatıralarında şunları yazmıştır: „Top başında bekliyordum. Her an bir merminin başıma düşmesi mümkündü. Derken birdenbire müthiş bir patlama oldu. Yere kapandım, sonra müthiş bir sarsıntı ile havaya fırladım ve kendimi boğazın buz gibi sularında buldum. Mayına çarpmıştık, gemimiz batıyordu. Artık hiç bir şey yapılamazdı. Yüzerek kurtulmaktan başka çare yoktu. Sahil yakındı. Fakat sağ bacağımdan yaralanmış olduğumu ve müthiş ıstırap verdiğini hissetmeye başladım. Buna rağmen sahile yüzmeğe çalıştım. Karaya ayak atmak üzere iken pantolonum kan içinde idi. Halsiz ve bitkindim. Tüfeğine süngüsünü takmış bir Türk neferinin bana doğru koşarak geldiğini gördüm. Sudan

yüzüp kurtulmuştum. Ama bu süngüden kurtulamayacağımı, biraz sonra göğsüme saplanan süngünün sırtımdan çıkacağını peşinen kabul ederek, gözümü yumdum ve akıbetimi beklemeye başladım. Türk askeri yanıma yaklaştı; yere diz çöktü; cebinden çıkardığı sargı bezi ile yarımı sardı. Kaputunu çıkardı; titreyen ıslak vücuduma sardı. Mermi yağmuru altında koluma girdi. Yavaş yavaş geriye doğru yürüdük. Türkler siperlerinde bana sıcak bir çay ikram ettiler. Kendime geldim.”

Düşmanın Çanakkale’den çekip gitmesinden sonra I. Dünya Savaşı üç yıl daha devam etmiştir. Başta Almanya olmak üzere müttefiklerinin savaştan çekilmeleriyle Osmanlı Devleti de 30 Ekim 1918’de Mondros Mütarekesi’ni imzalayarak bu savaştan yenik bir devlet olarak çıkmıştır.

Ateşkesten hemen sonra 6 Kasım 1918 günü bir İngiliz heyeti, boğazlarda işgal işlemlerine başlamış, 18 Mart 1915’te Çanakkale’yi geçemeyen Müttefikler, 15 Kasım 1918’de 167 gemi ile büyük kahramanlar gibi, ellerini kollarını sallaya

sallaya boğazları geçmişler, 500.000 kişi ile beceremedikleri işgali 3.500 kişi ile gerçekleştirmişlerdir.

Bu işgal sırasında İstanbul bir Türk şehrinde çok bir Yunan şehri manzarası gösteriyordu. Birçok evin cephesinde Yunan bayrakları sallanıyordu. Bando eşliğinde sokaklardan geçen İtilaf Devletleri birliklerinin önünde Levantenler yürüyor; subay ve askerlere çiçekler atıyor; bağırıyor; kucaklaşıyor ve şapkalarını havaya atıyorlardı. Bunlar bütün harp boyunca hiç bir kötülüğe uğramadan İstanbul’da oturmuş ve hiç ses çıkarmamış kimselerdi.

Türk milleti, Mondros Mütarekesi’nden çok kısa bir süre sonra memleketlerinin işgal edilmeye başlandığını görünce, kendileri için savaşın bitmediğini, bilakis yeni başladığını anlayacak ve yeni destanlar yazmak üzere yeniden silaha sarılacaktır. Çanakkale’yi geçilmez yapan kahramanlar, bu kez Sakarya’da, Dumlupınar’da, Kocatepe’de yeni destanlar yazacaklar ve bu cennet vatanı bizlere bırakacaklardır.